

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 26.02.2021 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 20-088160TVI-OTIR/05

Dommer: Tingrettsdommer Erland Flaterud

Saken gjelder: Søksmål om gyldigheten av Fylkesmannen i Trøndelags vedtak

Trønderenergi AS

Advokat Kaare Andreas Shetelig

mot

Staten v/Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Advokat Nils Sture Nilsson

DOM

Saken gjelder gyldigheten av vedtak datert 3. april 2020 fra Fylkesmannen i Trøndelag. Spørsmålet er om TrønderEnergi AS omfattes av offentleglova eller om lovens unntaksbestemmelse om selskap som hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private, kommer til anvendelse.

1. Sakens bakgrunn

Norges Miljøvernforbund ba 23. oktober 2019 TrønderEnergi AS om innsyn i en PowerPoint-presentasjon som ble vist av konserndirektør for kommunikasjon og samfunnsansvar, Stig Tore Laugen, på et møte hos Norsk institutt for naturforskning (NINA) den 13. oktober 2019. Laugen er ansatt i TrønderEnergi Kraft AS, et heleid datterselskap av TrønderEnergi AS, men fungerer i praksis som kommunikasjonsdirektør for hele konsernet. Miljøvernforbundets kravet om innsyn var begrunnet i miljøinformasjonsloven. Denne innsynsbegjæringen ble avslått 24. oktober 2019.

Den 4. november 2019 ba Norges Miljøvernforbund på nytt om innsyn i presentasjonen, nå med hjemmel i offentleglova. I en e-post datert 6. november 2019 ble begjæringen om innsyn avslått av TrønderEnergi AS med følgende begrunnelse:

«TrønderEnergi driver virksomhet hovedsakelig i konkurranse med og på samme vilkår som private, og er derfor unntatt fra plikten til å gi innsyn i dokumenter iht offentlighetsloven § 2, annet ledd.

Din begjæring om innsyn tas derfor ikke til følge.»

Den 13. november 2019 klaget Norges Miljøvernforbund på avslaget.

I brev av 18. desember 2019 fra TrønderEnergi AS fikk Norges Miljøvernforbund likevel innsyn i dokumentet i form av en kopi av alle lysbildene i PowerPoint-presentasjonen i PDF-format. På ett lysbilde hadde imidlertid TrønderEnergi AS sladdet personnavn som framkom på en «kollasj av skjermdumper» fra diskusjonsgrupper på Facebook. Norges Miljøvernforbund opprettholdt klagen i e-post datert 6. januar 2020 og krevde blant annet å få tilsendt dokumentet i redigerbart PowerPoint-format. Samtidig ble det blant annet pekt på at man ikke godtok «ulovlige retusjeringer»; altså at personnavnene på et av lysbildene var sladdet.

Saken ble den 30. januar 2020 oversendt Fylkesmannen i Trøndelag for klagesaks-behandling.

I vedtak datert 3. april 2020 tok Fylkesmannen i Trøndelag stilling til avslaget om innsyn. Fylkesmannen i Trøndelag kom til at TrønderEnergi AS er omfattet av offentleglova, og avslaget ble derfor opphevet. Avslaget ble opphevet fordi mangelen på innsyn ikke kunne begrunnes med at TrønderEnergi AS ikke er omfattet av offentleglova. I vedtaket heter det blant annet (andre hele avsnitt på side 12 i vedtaket):

«Fylkesmannen er enig i at Trønder Energi AS driver næring og forretningsvirksomhet, og ikke myndighetsutøvelse. Men ingen deler av næringen/ virksomheten til Trønder Energi AS drives i konkurranse med private. Trønder Energi AS' virksomhet er å drive eierstyring av datterselskaper og andre selskaper der TrønderEnergi AS har minoritetselskap, samt å foreta overordnede strategiske og økonomiske beslutninger for datterselskapene, og den virksomheten gjør de ikke i konkurranse med andre. Fylkesmannen er derfor kommet til at Trønder Energi AS ikke omfattes av unntaket i offentleglova § 2 første ledd annet punktum, og offentleglova gjelder for Trønder Energi AS, jf offentleglova § 2 første ledd bokstav c.»

Konsekvensen av Fylkesmannens opphevelsen var at TrønderEnergi AS måtte ta stilling til innsynskravet på nytt.

TrønderEnergi AS gjorde imidlertid gjeldende at Fylkesmannen uriktig hadde lagt til grunn at TrønderEnergi AS er omfattet av virkeområdet til offentleglova, og at vedtaket dermed var ugyldig.

Ved stevning datert 17. juni 2020 brakte TrønderEnergi AS spørsmålet inn for Oslo tingrett. Siden fylkesmennene administrativt er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, er det staten ved nevnte departement som er rette saksøkt. Staten tok til motmæle i tilsvaret datert 9. september 2020 og la ned påstand om frifinnelse.

Det ble avholdt hovedforhandling i Oslo tinghus 2. og 3. februar 2021. Retten hørte en forklaring og det ble ellers foretatt slik dokumentasjon som framgår av rettsboken.

2. Partenes påstandsgrunnlag

2.1 Kort om TrønderEnergi AS sitt påstandsgrunnlag

TrønderEnergi AS anfører at selskapet driver "næring i direkte konkurranse med [...] private", jf. offentleglova § 2 første ledd annet punktum, slik at unntaket i loven kommer til anvendelsen.

Offentleglova § 2 første ledd angir virkeområdet for loven. Loven gjelder for stat, kommuner og organer som utøver forvaltningsmyndighet. Offentlig kontrollerte rettssubjekt som ikke driver i konkurranse med private er også omfattet. Lovgiver har

foretatt et bevisst valg om at offentlig kontrollerte selskaper som driver ordinær næringsvirksomhet ikke skal omfattes av loven. Disse er unntatt lovens virkeområde, jf. § 2 første ledd andre setning; «rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private».

For at unntaket skal komme til anvendelse må rettssubjektet drive «næring». Næring må være utsatt for «konkurranse». Konkurransesituasjon må være kvalifisert («direkte») og konkurransen må komme fra «private» aktører. Virksomheten må videre ha de «same vilkår» som private. Dersom rettssubjektet også driver forvaltnings- eller monopol-virksomhet må næringsvirksomheten være den «hovedsakelige». Vi befinner oss innenfor legalitetsprinsippets området og det kreves derfor lovhjemmel for at et rettssubjekt skal være omfattet av offentleglova.

Det kan ikke være tvil om at TrønderEnergi AS opererer på samme vilkår som private. Videre er det klart at TrønderEnergi AS konkurrerer med private aktører, dvs. aktører som ikke omfattes av loven. Kraftmarkedet i Norge og Norden er konkurranseutsatt og private aktører er sentrale i dette markedet. TrønderEnergi AS er også i markedet for ladeinfrastruktur for elbiler. Her opererer blant andre Fortum, Vattenfall og en rekke andre energikonsern samt elbilprodusenter og andre entreprenører. Videre har TrønderEnergi AS pekt på at selskapets kjøp og salg av aksjer og virksomheter skjer i direkte konkurranse med andre private aktører. Saksøker framhever at loven bare krever at virksomheten er konkurranseutsatt fra private, og ikke at konkurrentene hovedsakelig er private. Det kreves heller ikke at konkurrentene er organisert på samme måte som TrønderEnergi AS.

Det er heller ikke omstridt at TrønderEnergi AS driver næring. Næringsvirksomhet defineres som en økonomisk aktivitet som objektivt sett er egnet til å gå med overskudd over tid. Det gjør virksomheten til TrønderEnergi AS.

Fylkesmannens tilnærming til hva som er selskapets virksomhet er alt for snever. Virksomheten består av vesentlig mer enn «å drive eierstyring av datterselskaper og andre selskaper der TrønderEnergi AS har minoritetseierskap, samt å foreta overordnede strategiske og økonomiske beslutninger for datterselskapene», slik det er uttrykt i vedtaket.

TrønderEnergi AS er morselskapet i et konsern som drives som en stekt integrert virksomhet. Morselskapet er en aktivt, industriell eier, som for det første aktivt styrer, forvalter, finansierer og videreutvikler datterselskapene og konsernet. Herunder leder konsernspissen strategivalg, deltar i forhandlinger og styrer innovasjons- og utviklingsprosesser. Eierskapet i datterselskapene er et ledd i morselskapets virksomhet – og skatterettslig anses dette som «aksjer i næring».

For det andre driver TrønderEnergi AS omfattende kjøp og salg av aksjer, virksomheter og

virksomhetsområder. Denne forretningsutviklingen gjennom strategiske oppkjøp, nye satsningsområder og salg av aksjer og virksomhetsområder har utgjort - og utgjør antagelig også for regnskapsåret 2020 - den hovedsakelige delen av TrønderEnergi AS sin næring. Årsrapporten for 2019 viser at TrønderEnergi AS hadde et årsresultat for 2019 på 894 millioner kroner. På inntektssiden var 360 millioner kroner inntekter fra investeringene i datterselskapene, mens inntekter fra andre finansposter - hovedsakelig salg av virksomheter - utgjorde 632 millioner kroner.

TrønderEnergi AS anfører videre at det som morselskap driver i "direkte konkurranse" med private. Saksøker har pekt på at offetleglova selv ikke definerer begrepet "direkte konkurranse". Partene er enige om at det må foreligge konkurranse, at ikke enhver konkurranse er tilstrekkelig og at konkurransemomentet som var del av vurderingen etter tidligere lov, er videreført i gjeldende rett. TrønderEnergi AS mener at formålet bak unntaket om like rammevilkår, tilsier at offetleglova ikke skal gjelde dersom rettssubjektet ved å være omfattet av loven påføres en konkurranseulempa innenfor sitt marked. Forarbeidene til loven viser at man ved å videreføre konkurransemomentet først og fremst var opptatt av å avgrense mot forvaltningsvirksomhet.

I utgangspunktet er det klart at TrønderEnergi AS opererer i markeder som er utsatt for direkte konkurranse fra private. Det er ikke noe vilkår etter loven om at morselskapet selv forestår transaksjoner som kraftsalg o.l. direkte ut i markedet. Det må anses tilstrekkelig at den økonomiske aktiviteten er utsatt for konkurranse fra private. TrønderEnergi AS sin aktive styring og videreutvikling av datterselskapene har klart betydning for datterselskapenes overskudd. Videre har konkurransen i markedet avgjørende betydning for hvilket overskudd datterselskapene, og dermed morselskapet, vil oppnå. Konkurransen i markedet er sentralt for alle beslutninger morselskapet foretar, enten de er strategiske, industrielle, finansielle eller organisatoriske osv.

Slik TrønderEnergi AS ser det, viser forarbeidene at morselskap i konsern anses å drive virksomhet i direkte konkurranse med private. Det er blant annet vist til Ot.prp. nr 102 (2004-2005) s. 34-35 der det heter at «*Dette unntaket vil føre til at f.eks. Statoil ASA og Telenor ASA ikke vil bli omfatta av lova [...]*». Telenor ASA er morselskap og holdingselskap i konsern og selger ikke selv produkter og tjenester ut i markedet. Lovgiver har ikke oversett dette da de brukte eksempelet.

Under enhver omstendighet kan det ikke være tvil om at forretningsutvikling gjennom strategiske oppkjøp, satsning på nye virksomhetsområder, aksjesalg mv. skjer i direkte konkurranse med private. Det har også Bergen tingrett lagt til grunn i sin dom av 23. november 2020 om BKK AS. Denne delen av virksomheten er nå den «hovedsakelege».

TrønderEnergi AS har pekt på at det ikke finnes rettspraksis på området utover nevnte dom fra Bergen tingrett. Dommen er ikke rettskraftig og er kritisert. Det finnes en god del

forvaltningspraksis fra fylkesmannsembetene og noen uttalelser fra Sivilombudsmannen, men disse kildenes vekt som rettskildefaktor er begrenset. Praksisen fra fylkesmannsembetene er dessuten sprikende med hensyn til om morselskap i energikonserner anses omfattet av loven.

Saksøkers påstand:

1. Fylkesmannen i Trøndelags vedtak 3. april 2020 er ugyldig.
2. TrønderEnergi AS tilkjennes sakskostnader.

2.2 Kort om statens påstandsgrunnlag

Alle rettssubjekter der det offentlige har flertall eller bestemmende innflytelse omfattes av offentleglova. Dette følger av lovens § 2 første ledd bokstav c) og d). TrønderEnergi AS er i hovedsak eid av det offentlige og faller derfor inn under § 2 første ledd bokstav c). Et offentlig eid rettssubjekt omfattes av loven uavhengig av hvilken virksomhet som drives. Utgangspunktet er dermed klart; TrønderEnergi AS er omfattet av offeleglovas bestemmelser om innsyn mv.

Loven oppstiller unntak for rettssubjekt som driver på samme vilkår og i direkte konkurranse med private, jf. offentleglova § 2 første ledd andre punktum. Bestemmelsen lyder: *«Bokstavane c og d gjeld ikkje rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private.»*

Det følger av ordet *«rettssubjekt»* at hvert selskap i et konsern må vurderes for seg og skal altså hver for seg vurderes opp mot vilkårene i § 2 bokstav c) og d). Unntaket i første ledd andre setning viser til de rettssubjektene som omfattes av bokstav c) og d). Dette er lovens system. I vår sak er det dermed kun TrønderEnergi AS sin virksomhet som skal vurderes, ikke datterselskapenes virksomhet eller konsernets samlede virksomhet. Generelt sett vil et morselskaps virksomhet bestå i å være eier, men morselskapet driver ikke virksomheten til datterselskapene. Slik er det også i denne saken.

For at unntaket skal omfatte TrønderEnergi AS sin virksomhet må den drives i *«direkte konkurranse»* med private. Ikke enhver form for konkurranse er altså tilstrekkelig; konkurransen må være kvalifisert. Forarbeidene til loven gir uttrykk for at ordlyden innebærer et snevert konkurransebegrep. Selskapet må være utsatt for konkurransen i det markedet virksomheten opererer i. Indirekte konkurranse er ikke relevant. Det følger også av forarbeidene at vilkåret skal tolkes nokså strengt. For at vilkåret skal være oppfylt må selskapet være utsatt for konkurransen innenfor hovedmarkedet sitt. Unntaket sikter altså til tilfeller der noenlunde samme produkter eller tjenester tilbys på noenlunde samme måte, i samme geografiske marked, i direkte konkurranse med private. Og det er det rettssubjektet som vurderes - her TrønderEnergi AS – som må være utsatt for denne konkurransen.

Statoil ASA og Telenor ASA nevnes i forarbeidene som eksempler på selskaper som ikke er omfattet av loven. Statskraft SF er tilsvarende omtalt i statsrådsforedraget til offentlegforskrifta. Siden lovgiver og departementet ikke gir noen nærmere begrunnelse for hvorfor unntakene kommer til anvendelse, er det vanskelig å trekke slutninger av eksemplene. Lovgiver har ikke nødvendigvis vært bevisst den konkrete organiseringen av konsernene.

For at unntaket skal komme til anvendelse, må dessuten selskapet «hovudsakeleg» drive næring i direkte konkurranse med andre. Ikke alle deler av virksomheten må være utsatt for konkurranse, men vilkåret er nokså strengt. «Hovudsakeleg» innebærer at vesentlig mer enn halvparten av virksomheten må være utsatt for konkurranse.

Kombinasjonen av kravet om direkte konkurranse og kravet om at virksomheten hovedsakelig skal være konkurranseutsatt, gir et strengt unntak. Virksomheten kan med andre ord både være utsatt for avledet og indirekte konkurranse og for en stor andel være utsatt for direkte konkurranse, uten at unntaket kommer til anvendelse.

Offentlighetsloven (1970) gjaldt «forvaltningsorganer», jf. tidligere lov § 1 første punktum. Private rettssubjekter ble regnet som forvaltningsorgan «der det treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift». Avgrensingen av begrepet «forvaltningsorgan» reiste vanskelige spørsmål i de tilfellene virksomhetene organisatorisk eller økonomisk hadde en tilknytning til stat eller kommune. Spørsmålet om et privat rettssubjekt falt innenfor eller utenfor den tidligere loven, ble avgjort etter en helhetsvurdering der flere momenter spilte inn, blant annet konkurransemoment. Meningen med kravet i dagens lov om at rettssubjektet hovedsakelig må drive næringsvirksomhet i direkte konkurranse med private, var å videreføre de retningslinjene som ble lagt til grunn ved vurderingen av konkurransemomentet i helhetsvurderingen etter tidligere lov. Virkeområdet til offentleglova er imidlertid vesentlig utvidet i forhold offentlighetsloven fra 1970. Utover konkurransemomentet, er den øvrige praksisen for selvstendige rettssubjekter ikke overførbar.

Det finnes en del fylkesmannspraksis om virkeområdet til offentleglova for morselskaper i kraftkonsern. Denne praksisen er ikke helt enhetlig. Slik staten ser det, later imidlertid de fleste vedtakene til å dreie i samme retning som vedtaket til Fylkesmannen i Trøndelag i denne saken. Bergen tingrett behandlet en tilsvarende problemstilling i november 2020. Bergen tingrett slo fast at BKK AS, morselskap i et tilsvarende kraftkonsern, er omfattet av offentleglovas virkeområde. Dommen av 23. november 2020 er imidlertid anket.

Spørsmålet retten må ta stilling til er om uttaket i offentleglova kommer til anvendelse i vår sak. TrønderEnergi AS står for eierstyring og forvaltning av datterselskapene i konsernet og har også eierposisjoner i andre selskaper. TrønderEnergi AS beskrev selv

virksomheten sin da selskapet den 30. januar 2020 oversendte klagen til Fylkesmannen. Det er selskapets egen beskrivelse Fylkesmannen bygger på i vedtaket side 10. I retten har TrønderEnergi AS i tillegg fremhevet oppkjøpsvirkesomheten og det aktive eierskapet konsernspissen driver.

Etter statens oppfatning driver ikke TrønderEnergi AS hovedsakelig næring i direkte konkurranse med private. Eierstyringen og forvaltningen av datterselskapene i konsernet, samt eierposisjonene selskapet har i andre selskaper utøves ikke i direkte konkurranse med private. Staten deler Fylkesmannens vurdering av dette i vedtaket side 12. Posisjonen som eier og eieraktivitet er etter sin art ikke utsatt for direkte konkurranse fra andre. Det er datterselskapene som leverer varer og tjenester i direkte konkurranse med private, ikke morselskapet. Den konkurransen som TrønderEnergi AS mener seg utsatt for, er avledet av datterselskapenes virksomhet.

TrønderEnergi AS har under tingrettsbehandlingen trukket fram at selskapet kjøper og selger selskaper og driver med etablering av ny virksomhet gjennom nye datterselskaper. Dette må anses å være en del av det å være eier og morselskap. Det bestrides ikke at oppkjøp i noen tilfeller vil kunne skje i direkte konkurranse med private, men uansett består ikke næringen til TrønderEnergi AS «hovudsakleg» av kjøp og salg av virksomheter.

Åpenhet om offentlig virksomhet er et helt sentralt hensyn når retten skal ta stilling til spørsmålet. I formålsbestemmelsen i § 1 framhever lovgiver at offentlig virksomhet skal være åpen og gjennomsliktig *«for slik å styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta»*. TrønderEnergi AS forvalter verdier for mer enn 7 milliarder kroner. Bakgrunnen for saken er ønsket om innsyn fra allmennheten, representert ved Miljøvernforbundet, og ligger i kjernen av lovens formål.

Dersom retten kommer til at TrønderEnergi AS er omfattet av loven, vil selskapets behov for å unnta konkurransesensitiv informasjon være ivaretatt ved unntakene som loven oppstiller. Staten har vist til reglene i offentleglova kapittel 3 om «unntak frå innsynsretten», offentlgelova § 13 om unntaket for opplysninger underlagt taushetsplikt og henvisingen til forvaltningsloven § 13 mv. Noen økte administrative byrder ved å være omfattet av offentleglova må påregnes, i form av plikter til å journalføre dokumenter, vurdere innsynsbegjæringer osv., men disse byrdene gir ikke grunnlag for å unnta et privat rettssubjekt fra lovens virkeområde. Staten har dessuten pekt på at fylkesmennene i en rekke saker har kommet til at et morselskap er omfattet av loven, og disse selskapene har i de fleste tilfeller innrettet seg etter det.

Staten mener at unntaket i offentleglova ikke kommer ikke til anvendelse. TrønderEnergi AS omfattes derfor av virkeområdet til offentleglova etter lovens hovedregel og fylkesmannens vedtak er gyldig.

Saksøktes påstand:

1. Staten v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet frifinnes.
2. Staten v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet tilkjennes sakskostnader.

3. Rettens vurdering

3.1 Oppsummering

Den rettslige problemstillingen i saken er om TrønderEnergi AS er omfattet av virkeområdet til offentleglova. Konkret er partene uenige om unntaket i offentleglova § 2 første ledd andre setning for «*rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private*», kommer til anvendelse eller ikke. Hvordan loven skal forstås og anvendes mv. behandles nedenfor i punkt 3.2.

Retten har kommet til at unntaket kommer til anvendelse. TrønderEnergi AS omfattes ikke av virkeområdet til offentleglova. Fylkesmannens vedtak er da ugyldig.

I punkt 3.3 tar retten stilling til saksomkostningene.

3.2 Unntaket i offentleglova § 2 første ledd andre setning

Det følger av offentleglova § 2 første ledd bokstav c at loven som hovedregel gjelder for ethvert selvstendig rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har en eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene i rettssubjektets øverste organ. Dette gjelder i utgangspunktet uavhengig av hvilken aktivitet eller virksomhet rettssubjektet utøver.

TrønderEnergi AS er eid av 18 kommuner i gamle Sør-Trøndelag fylke og KLP (Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap). TrønderEnergi AS er dermed i utgangspunktet omfattet av lovens virkeområde.

Offentleglova § 2 første ledd andre setning oppstiller et unntak for «*rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private*».

Partene er enige om at det er TrønderEnergi AS som er gjenstand for vurderingen - ikke konsernet som sådan. Dette følger av ordet «*rettssubjekt*». Retten er enig i det.

Partene synes også å være enige om hvordan vilkåret «*hovedsakleg*» skal forstås; at mer enn halvparten av den virksomheten selskapet driver må være konkurranseutsatt og drives på samme vilkår som private. Det er slik retten oppfatter det heller ikke bestridt at virksomheten drives «*på samme vilkår som private*».

Partene er uenige om hvordan vilkåret «*direkte konkurranse*» skal forstås og anvendes. Partene er slik retten oppfatter det både uenige om lovtolkningen og subsumsjonen, herunder hvordan virksomheten TrønderEnergi AS faktisk driver skal bedømmes.

Spesialmotivene til bestemmelsen i *Ot.prp.nr.102 (2004–2005) Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)* gir etter rettens oppfatning litt begrenset veiledning. På side 116 i proposisjonen står blant annet det følgende om unntaket i §2 første ledd andre punktum:

«Meininga med kravet om at rettssubjektet hovudsakleg må drive næringsverksemd i direkte konkurranse med private, er å vidareføre dei retningslinjene som er lagde til grunn ved vurderinga av konkurransemomentet i heilskapsvurderinga etter gjeldande rett. Vilkåret skal tolkast nokså strengt. Relevant konkurranse vil berre ligge føre dersom verksemda er utsett for konkurranse innanfor hovudmarknaden sin.»

Litt lenger ned i samme avsnitt er formålet med unntaket angitt slik:

«Grunngivinga for at konkurranse kan føre til at ei verksemd blir halden utanfor lova, er omsynet til at verksemda skal ha same rammevilkår som konkurrentane.»

Andre uttalelser i forarbeidene

Unntaket er også omtalt andre steder i forarbeidene til loven. Retten finner det hensiktsmessig å se nærmere på disse:

Regjeringen Bondevik I oppnevnte 10. desember 1999 et offentlig utvalg for å utrede spørsmål om endringer i offentlighetsloven av 1970. Bakgrunnen var samme regjerings *St.meld. nr. 32 (1997-98) Om offentlighetsprinsippet i forvaltningen*. I mandatet til utvalget ba Justisdepartementet om at utvalget skulle følge opp de signalene som var gitt i Stortingsmeldingen, i *Innst.S.nr.21 (1998–1999)* samt i stortingsbehandlingen av denne. Virkeområdet til offentlighetsloven stod sentralt. Blant annet ble utvalget bedt om å vurdere hvordan lovens virkeområde kunne avgrenses slik at hensynene bak offentlighetsloven ivaretas når tradisjonell offentlig virksomhet skilles ut fra den ordinære forvaltningen. Utvalget skulle i den sammenheng vurdere mulige løsninger som var skissert i nevnte stortingsmelding.

Utvalgets arbeid resulterte i *NOU 2003:30 Ny offentlighetslov*, avgitt 3. desember 2003. Utvalget utarbeidet også utkast til ny offentlighetslov som gjeldende lov fra 2006 i betydelig grad bygger på.

I *NOU 2003:30* drøftes lovens virkeområde i kapittel 6. Under pkt. «6.9.7 Aksjeselskaper mv.» heter det at «*De fleste offentlig eide virksomheter som er organisert utenfor den tradisjonelle forvaltning, er organisert enten som aksjeselskaper eller som stiftelser eller lignende selveiende organer.*» Under samme punkt framgår det nederst på side 68 at «*Et sentralt hensyn bak offentlighetsloven er å kunne påvirke og kontrollere forvaltningens disponering av ressurser. Bruk av offentlige midler og forvaltning av offentlig eiendom er forhold av allmenn interesse, og offentlig debatt omkring slik bruk bør være en naturlig del av et deltakende og kontrollerende demokrati.*» Et flertall av utvalgets medlemmer mente at offentlig eierskap til en virksomhet tilsa at virksomheten burde være omfattet av offentlighetsloven. Dette ble gjeldende lovs hovedregel.

Under punkt «6.9.9 Konkurransen – forretningsforhold» vurderte utvalget offentlig eid konkurranseutsatt virksomhet. Det heter blant annet (på side 70, første hele avsnitt):

«Innsynsrett etter offentlighetsloven vil også kunne utgjøre en konkurransemessig ulempe i form av administrativt merarbeid. Plikt til å føre journal, vurdering av innsynskrav samt fremlating og utsending av dokumenter kan innebære en arbeidsmessig belastning for virksomheten, som igjen kan utgjøre en konkurranseulempe.

Spørsmålet er om offentlige virksomheter ut fra hensynene bak offentlighetsprinsippet bør akseptere en slik konkurranseulempe. Når offentlige myndigheter velger å omorganisere en offentlig virksomhet fordi virksomheten skal drive i konkurranse med private aktører, bør ikke offentlighetsloven svekke mulighetene til å realisere målsetningene bak omorganiseringen. Hele utvalget foreslår derfor at det i avgrensningen av lovens virkeområde gjøres unntak for næringsvirksomhet som drives i direkte konkurranse med private aktører.»

Da regjeringen senere fremmet forslag om ny offentleglov i Ot.prp.nr.102 (2004-2005), ble departementets syn på lovens virkeområde for selvstendige rettssubjekt blant annet omtalt slik under punkt «4.4.2 Sjølvstendige rettssubjekt», nederst på side 34:

«For det første bør ikkje lova gjelde for rettssubjekt som hovudsakleg driv næringsverksemd i direkte konkurranse med og på same vilkår som private. Det er eit sentralt element i eigarskapspolitikken til regjeringa at det skal skiljast mellom forvaltningsverksemd og forretningsverksemd, og at offentleg forretningsverksemd skal kunne drivast mest mogleg likt tilsvarande privat verksemd. For å ivareta dette er det nødvendig å halde offentleg sjølvstendige rettssubjekt som driv næringsverksemd i konkurranse med private utanfor lova. Dette unntaket vil føre til

at f.eks. Statoil ASA og Telenor ASA ikkje vil bli omfatta av lova sjølv om staten har ein eigardel i desse selskapa som gir meir enn halvparten av røystene på generalforsamlinga.»

Under behandlingen av forslaget i Stortinget, var justiskomiteen enig med regjeringen. I Innst.O.nr.41 (2005–2006) under punkt «2.3 Verkeområdet til lova» heter det blant annet:

«Det er eit sentralt element i eigarskapspolitikken til regjeringa Bondevik II at det skal skiljast mellom forvaltningsverksemd og forretningsverksemd, og at offentleg forretningsverksemd skal kunne drivast mest mogleg likt tilsvarande privat verksemd. For å ivareta dette er det nødvendig å halde offentleg sjølvstendige rettssubjekt som driv næringsverksemd i konkurranse med private utanfor lova. Dette unntaket vil føre til at for eksempel Statoil ASA og Telenor ASA ikkje vil bli omfatta av lova sjølv om staten har ein eigardel i desse selskapa som gir meir enn halvparten av røystene på generalforsamlinga.

K o m i t e e n registrerer og støtter et unntak for rettssubjekt som driver i direkte konkurranse med annen privat virksomhet og på samme vilkår. Dette er nødvendig for å ivareta bedrifter hvor staten er eier og driver med ordinær forretningsdrift.»

Lest i sammenheng kaster disse uttalelsene både ytterligere lys over formålet med unntaket og hvordan unntaket «balanserer» med lovens øvrige hensyn. Etter rettens oppfatning gir uttalelsene dessuten føringer for hvordan ordlyden må forstås for at formålet skal oppnås. Retten kommer nærmere tilbake til dette nedenfor.

Andre rettskilder

Begge parter har vist til flere avgjørelser fra fylkesmennene som avgjør tilsvarende spørsmål om virkeområdet for offentliglova for morselskap i energiselskaper. Av historiske årsaker - og antagelig også på grunn av energilovens krav, jf. nedenfor - er mange energiselskaper organisert som konserner, hvor morselskapet forvalter overordnede eierinteresser og organiserer «fellestjenester», mens datterselskapenes hovedoppgaver gjerne er enten produksjon, salg eller distribusjon av elektrisitet. I flere av disse avgjørelsene anses morselskapene som omfattet av offentliglova, men praksisen er ikke enhetlig og avgjørelsen bygger gjerne på helt konkrete omstendigheter eller helhetsvurderinger det er vanskelig å trekke noe prinsipielt ut av. Retten finner derfor ikke grunn til å gå nærmere inn på denne praksisen da den rettskildemessige vekten uansett er begrenset. Tilsvarende gjelder rettskildevekten av Bergen tingretts dom fra 23. november 2020 som ikke er rettskraftig. Retten vurderer derfor ikke avgjørelsen nærmere. Partene har også vist til uttalelser i saker fra Sivilombudsmannen og tolkningsuttalelser fra lovavdeling i Justisdepartementet, men slik retten ser det, løser heller ikke disse tvistespørsmålet.

Virksomheten til TrønderEnergi AS

Retten går så over til å vurdere virksomheten som TrønderEnergi AS driver. Til forskjell fra Fylkesmannen i Trøndelag har tingretten hatt fordel av umiddelbar bevisførsel og

mundtlige forhandlinger der det var mulig å stille partsrepresentant og prosessfullmektiger spørsmål. Etter å hørt forklaringen til juridisk direktør Skeidsvoll Moe og vurdert de dokumentene som er lagt fram, legger retten det følgende til grunn som sannsynliggjort:

TrønderEnergi AS driver i dag utelukkende kommersiell virksomhet. Dette var annerledes tidligere, da konsernet også drev monopolvirksomhet i form av distribusjon av elektrisitet gjennom det heleide datterselskapet TrønderEnergi Nett AS. Etter energiloven kan et energikonsern både produsere og omsette elektrisk energi i tillegg til å drive virksomhet knyttet til overføring, omforming eller fordeling av elektrisk energi, såkalt «nettvirksomhet». Et energikonsern som driver med både energiproduksjon og nettvirksomhet betegnes som en «vertikalt integrert virksomhet», jf. energiloven § 1-3 tredje ledd. Energiloven med forskrifter stiller imidlertid en del krav til slike vertikalt integrerte energikonsern for å unngå at den monopolregulerte nettvirksomheten skal kunne subsidiere driften av konkurranseutsatt kraftproduksjon og -omsetning og derved vri konkurransen mellom kraftprodusentene. Blant annet stilles det krav om at nettvirksomheten må ha separat ledelse og at morselskapet ikke kan gi nettselskapet instruksjoner om daglig drift, utbygging eller oppgraderinger.

I juli 2019 ble 100 prosent av eierskapet til TrønderEnergi Nett AS overført til nettkonsernet Tensio AS. TrønderEnergi AS har nå en eierandel på 40 prosent i Tensio AS, og kontrollerer ikke lenger virksomheten. Nettvirksomheten er derfor ikke lenger del av TrønderEnergi-konsernet. Konsernet er følgelig ikke lenger underlagt reglene i energiloven om funksjonelt skille, og står fritt til å organisere sin virksomhet slik konsernet selv finner det hensiktsmessig.

TrønderEnergi AS har datterselskapene TrønderEnergi Kraft AS (100%), Ohmia Charging AS (100%) og TrønderEnergi Vind AS (51%), samt flere mindre og/ eller inaktive selskaper uten ansatte.

Konsernet hadde om lag 198 ansatte pr 1.1.2020. Av disse var 179 ansatt i TrønderEnergi Kraft AS, en var ansatt i TrønderEnergi Vind AS og 16 var ansatt i Ohmia Charging AS. Morselskapet TrønderEnergi AS har bare to ansatte.

TrønderEnergi Kraft AS driver vannkraftproduksjon og kraftmarkedsoperasjoner, energiforvaltning, samt virksomhet knyttet til utbygging og drift av vindkraft. TrønderEnergi Vind AS driver utbygging og drift av vindkraft, og Ohmia Charging AS selger ladetjenester for el-biler.

Fra 2016 begynte konsernet implementeringen av en ny styringsmodell for konsernet. Virksomheten er nå organisert med fem forretningsenheter og fire konsernstaber som går på tvers av den underliggende datterselskapsstrukturen. Poenget med omorganiseringen var blant annet å bedre forretningsrelevant styringsinformasjon til konsernsjefen og konsernstyret, tydeliggjøre ansvarsforhold, redusere byråkrati, og å øke involveringen av konsernledelsen i investeringsprosesser og strategiske prosesser.

De to ansatte i TrønderEnergi AS er konsernsjefen, administrerende direktør Ståle Gjersvold, og konserndirektør for økonomi- og finansstab, Olav Sem Austmo.

Styrene i TrønderEnergi-konsernets heleide datterselskaper har etter omorganiseringen ikke lenger noen rolle i konsernets interne styringsstruktur. Myndigheten for de ulike forretningsenhetene og stabene er delegert til konserndirektørene. Styrene i datterselskapene begrenser derfor sin virksomhet til oppgaver som følger av lov, forskrift og gjeldende konsesjoner. Dette er bakgrunnen for at Gjersvold utgjør enestyre i TrønderEnergi Kraft AS og Ohmia Charging AS, og at Austmo utgjør enestyre i de andre heleide datterselskapene.

Retten legger videre til grunn at konsernsjefen har det overordnede ansvaret for konsernets virksomhet, og at konserndirektørene rapporterer til Gjersvold, uavhengig av hvilket konsernselskap de er ansatt i. Konsernets forretningsenheter og linjestruktur er som nevnt satt opp uavhengig av den underliggende juridiske strukturen og det er konsernsjefen som mest profilerer konsernet utad.

Retten legger også til grunn at det er i konsernstyret, altså i styret til TrønderEnergi AS, at alle sentrale beslutninger for konsernet fattes. Etter avtale med arbeidstakerorganisasjonene sitter de ansattes representanter nettopp i konsernstyret og ikke i styrene til datterselskapene der de fleste av arbeidstakerne er ansatt. Retten legger vekt på dette forholdet, fordi det reflekterer integrasjonen mellom morselskapet og datterselskapene i konsernet.

Videre underbygger bevisførselen at fremmedfinansieringen til alle selskapene i konsernet håndteres av morselskapet. Konsernet er altså finansiert under ett og har en såkalt «cash pool» og en konsernkontoordning der morselskapet hefter overfor banken. Tilsvarende er det morselskapet som har utstedt obligasjoner notert på Oslo børs.

Etter bevisførselen kan retten videre legge til grunn at morselskapets spiller en svært aktive rolle knyttet til videreutvikling av datterselskapene og konsernet, ved oppkjøp av nye selskaper og virksomhetsområder og ved salg av virksomhetsområder mv. som ledd i forretningsvirksomheten og for å tilpasse seg de konkurransemessige forholdene i markedene som konsernet som helhet og TrønderEnergi AS opererer i. Eksempelvis legger retten til grunn at TrønderEnergi AS har kjøpt selskaper som driver med rådgivning, energistyring og energiovervåking innen dagligvarehandelen. Videre har konsernet lansert ladeselskapet MOREL, som skal gjøre det mulig for borettslag og sameier å løse problematikken knyttet til elbillading på en enkel og billig måte. Konsernet har uttrykt en ambisjon om å bli Norges ledende leverandør av smart ladetjeneste til boligselskap i Norge. TrønderEnergi AS har også blitt største aksjonær i et av de ledende biogasselskapene i Norden, Scandinavian Biogas, mens TrønderEnergi AS har solgt strømsalgsvirksomheten til Trondheim Kraft, som er en del av Fjordkraft-systemet.

Det er også ført bevis for at TrønderEnergi AS inngår strategiske samarbeid med andre som ønsker å investere sammen med dem, som tyske Stadtwerke München, om fornybar

energi. Det var morselskapet selv som håndterte forhandlingsprosessen knyttet til salget av vindkraftprosjektene til TrønderEnergi-konsernet.

Retten legger til grunn at TrønderEnergi AS ikke driver noen form for myndighetsutøvelse eller monopolvirksomhet, kun kommersiell virksomhet. Denne virksomheten består slik det framgår over både av aktiv styring, forvaltning og videreutvikling av datterselskapene og konsernet og av kjøp og salg av aksjer, virksomheter og virksomhetsområder. Retten finner det unødvendig å kvantifisere og sammenligne omfanget av de ulike delene av denne virksomheten, da det ikke er av avgjørende betydning for rettens resultat.

Subsumsjon

Slik retten ser det, kan det ikke være tvil om at TrønderEnergi AS driver «næring». Aksjegevinster, utbytte og finansinntekter fra datterselskapene må anses innvunnet i næring. Selve eierskapet i datterselskapene er ledd i TrønderEnergi AS sin virksomhet; aksjene eies i næring. Dette er spesielt tydelig siden TrønderEnergi AS er en svært aktiv industriell eier. Slik konsernet har valgt å organisere seg, er virksomheten til morselskapet nærmest fullintegrert med datterselskapenes virksomhet. Konsernledelsen er involvert i store deler av den daglige driften; eksempelvis ved løpende finansieringen av virksomhetene, i forhandlingsprosesser, ved viktige ansettelser, i alle strategivalg av en viss betydning og i forretningsutviklingen.

Retten er derfor av den oppfatning at næringen til TrønderEnergi AS er utsatt for direkte konkurranse fra private. Gitt formålet med unntaket, gir det dårlig mening å trekke skarpe skiller mellom det som skal anses å være morselskapets virksomhet og virksomheten til det enkelte datterselskap når hele konsernets virksomhet er så sammenvevd. Det er opplagt at datterselskapenes virksomhet og morselskapets virksomhet prinsipielt og juridisk ikke er samme sak, men etter rettens oppfatning er virksomhetsbegrepet staten legger til grunn når den vurderer konkurransevilkåret etter offentliglova, for snevert. Den nære faktiske og økonomiske sammenhengen mellom virksomhetene er relevant og må tillegges vekt fordi den klart er del av morselskapets egen næring.

Slik retten ser det, er den konkurransen TrønderEnergi AS direkte utsettes for tilstrekkelig kvalifisert; den er verken for avledet eller indirekte. Retten er enig med saksøker i at det ikke kan stilles noe vilkår etter loven om at morselskapet selv må være avtaleparten ved salg av produkter eller tjenester i markedet. Det måtte i tilfelle framgått av ordlyden. Gitt uttalelsene i forarbeidene er det å trekke det for langt å slutte at dette følger av ordet «direkte». Retten er enig med saksøker i at det må regnes som tilstrekkelig at den økonomiske aktiviteten til morselskapet er utsatt for konkurranse fra private. Retten er ikke i tvil om at TrønderEnergi AS' aktive styring og videreutvikling av datterselskapene har direkte betydning for datterselskapenes overskudd og posisjon i forhold til konkurrentene og dermed også for morselskapets egen «bunnlinje». Også morselskapet er derfor i lovens forstand utsatt for «direkte konkurranse».

Slik retten forstår konkurranseunntaket, knytter ordlyden «direkte konkurranse» seg først og fremst til det forhold at konkurransen må foreligge innen hovedmarkedet til selskapet. Fylkesmannen i Trøndelag bygger sitt vedtak på en snever forståelse av TrønderEnergi AS sin virksomhet. Som det framgår over bedømmer retten virksomheten vesentlig annerledes. I forhold til konkurransevilkåret synes det avgjørende for Fylkesmannen å være at «*ingen deler av næringen/ virksomheten til Trønder Energi AS drives i konkurranse med private*». Holdt opp mot det som er sagt i forarbeidene, gir det etter rettens oppfatning dårlig mening å vurdere konkurransesituasjonen til morselskapet annerledes enn konkurransesituasjonen og hovedmarkedet til datterselskapene når virksomhetene er så integrert i hverandre som her. Det uttalte formålet med unntaket er at offentlig forretningsvirksomhet skal kunne drives mest mulig likt tilsvarende privat virksomhet. Forarbeidene er tause om de særskilte problemstillingene som kan tenkes å oppstå i enkelte konsernforhold. Slik retten bedømmer det, er det vanskelig å forstå hvorfor selskapsstrukturen i konsernet skulle være avgjørende for om konsernspissen er omfattet av lovens virkeområde eller ikke i de tilfellene konsernspissen kun driver kommersiell virksomhet og dessuten aktivt leder konsernet. Da trekker man etter rettens oppfatning feil slutninger av lovgivers bruk av ordene «rettssubjekt» og «direkte». Som det framgår av uttalelsene i forarbeidene, var lovgiver ved utformingen av unntaket opptatt av å avgrense mot forvaltningsvirksomhet og myndighetsutøvelse. TrønderEnergi AS driver konkurranseutsatt næring uten innslag av forvaltningsvirksomhet og myndighetsutøvelse eller monopolvirksomhet. Etter rettens mening må loven forstås og anvendes slik at formålet med unntaket oppfylles, i alle fall i tilfellene der morselskapet leder et sterkt integrert konsern.

Denne forståelsen av loven støttes dessuten av eksempelbruken i forarbeidene. Retten må kunne legge til grunn at lovgiver var vel kjent med at Telenor ASA som morselskap i konsern ikke selv tilbød tjenester eller produkter i markedet. Retten mener den kan legge til grunn at lovgiver var kjent med organiseringen av Telenor-konsernet, spesielt etter forberedelsene til delprivatiseringen av selskapet. Det sentrale for lovgiver ved utformingen av unntaket i § 2 første ledd andre punktum var at selskaper som ikke driver forvaltningsvirksomhet og myndighetsutøvelse, men ordinær forretningsvirksomhet - uten subsidier og uten å være i monopolsituasjon og på samme vilkår som private - skulle være unntatt loven, også når virksomheten i det vesentlige besto i å lede konsernet, slik tilfellet var med Telenor ASA.

Etter rettens oppfatning er det derfor ikke tvilsomt at TrønderEnergi AS som morselskap selv driver næring på samme vilkår som og i direkte konkurranse med private. Offenleglovas unntak i § 2 første ledd andre setning kommer til anvendelse. Fylkesmannen i Trøndelags vedtak av 3. april 2020 er derfor ugyldig.

3.3 Saksomkostninger

TrønderEnergi AS har vunnet saken. Det følger av tvisteloven § 20-2 (1) at en part som har vunnet saken, som hovedregel har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten.

Etter tvisteloven § 20-5 (1) må staten dekke TrønderEnergi AS sine nødvendige kostnader ved saken. Det framgår av omkostningsoppgaven at TrønderEnergi AS krever tilsammen 233 177 kroner eks. mva. for 87 timers juridisk bistand. I tillegg kommer utgifter til juridisk utdrag (3 600 kroner) og til rettsgebyret for tingretten som utgjør 9 376 kroner (8 x R pr tidspunktet stevning innkom). Totalt har saksøker følgelig krevd dekning av 246 153 kroner. Statens omkostningsoppgave er til sammenligning på tilsammen 56 550 kroner for 39 timer juridisk bistand. Staten har imidlertid ikke hatt innvendinger mot motpartens kostnadsoppgave.

Retten har vurdert unntaksbestemmelsen i § 20-2 (3), men kan ikke se at det finnes tungtveiende grunner som gjør det rimelig at staten helt eller delvis fritas fra omkostningsansvaret.

Retten finner det klart at TrønderEnergi AS sine utgifter har vært nødvendige og tilkjenner saksomkostninger som påstått.

DOMSSLUTNING

1. Fylkesmannen i Trøndelags vedtak 3. april 2020 er ugyldig.
2. Staten v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet betaler saksomkostninger til TrønderEnergi AS med 246 153 –tohundreogførtisekstusenetthundreogfemtitre-kroner innen to uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Erland Flaterud

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 250 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 250 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevissspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.